

Anadolu, Güneydoğu' diye üçe bölündüğünü söyleyenler çoğunlukta.

Oysa, seçim haritasına biraz daha yakından, yani ilçeler düzeyinde bakınca, seçmeni gerçekten 'karpuz gibi' ortadan bölünmüş ilçeler görmek mümkün. Yüzde 51'le 'evet' diyenlerden yüzde 51'le 'hayır' diyenlere, Türkiye'nin siyasi göbeğinde yer alan 23 ilçeler 'Tablo 1'de.

Peki 'evet' liginde durum nasıl? Burada durum biraz karışık, çünkü boykotun etkili olduğu Güneydoğu'da, sandığa gitmeyenler, dengeyi ağır biçimde 'evet' lehine değiştirdiler. Dolayısıyla 'evet' liginde sıralamaya biraz müdahale ettim, ve katılımın Türkiye ortalamasından önemli ölçüde düşük olduğu bazı ilçeleri liste dışı bıraktım (Tablo 2).

'Evet' oylarının 'yüzde 95 ve üstü' gibi müthiş bir yoğunlaşma yaşadığı bu listenin hemen göze çarpan, -hatta bazıları 'göze batan' diyecektir- bir özelliği var: Bu ilçelerin hepsi Türkiye'nin doğusunda ve güneybatısında. Keza bu ilçelerin hemen hepsi küçük, gelişmişlik düzeyi düşük yerler.

'Evet' liginde batıdan bir ilçeye rastlamak için yüzde 91'ler seviyesine (Bolu - Gerede) inmek gerekiyor. Görece daha büyük, daha gelişmiş bir 'merkez ilçe'yi bulmak için ise listede yüzde 80'ler seviyesine (Kahramanmaraş - Merkez) kadar inmek gerekiyor.

Son olarak 'hayır' ligine (Tablo 3) de bir bakalım. Burada, Tunceli'den yüzde 94'le başlayan rüzgâr, hızla Hatay Samandağ'a atlıyor ve oradan da Batıya, artık siyasi jargonumuza yerleşen o deyişle 'kıyı' şeridine geçip, oraya yerleşiyor.

Bu listede dikkat edilmesi gereken bir-iki nokta var:

Birincisi, 'evet' listesinde, en üstten aşağıdaya 26'ncıya indiğimizde, oy oranında yüzde 99'dan ancak yüzde 95'e inmiş oluyoruz. Oysa 'hayır' listesinde en üstten, aşağıdaki 21'inciye indiğimizde, oy oranında yüzde 94'ten birden yüzde 75'e inmiş oluveriyorsunuz. Yani, 'hayır' oyları 'evet' kadar yoğunlaşmış değil.

İstanbul'un Beşiktaş, Bakırköy ve Kadıköy ilçeleriyle İzmir'in büyük bölümü hariç tutulursa, büyük kentlerde de yoğunlaşmış bir 'hayır' oyu yok.

Rakamlar böyle... Tabii bu rakamların arkasında insanlar ve insan öyküleri var. Harran'da oturup, insanların anayasa referandumuna neden 'hayır' dediğini anlamak çok zor.

Keza İzmir'de Karşıyaka'da oturup, Sezen Aksu'yu 'kendinizden' görmeniz de çok zor.

Yine de, bu 'cemaat'lerde, 'cemaat'e ters düşmemek koşuluyla yaşamının kolay olduğunu söylemek de mümkün.

Ama bir de Bursa-Gemlik, İstanbul-Ataşehir veya Artvin-Arhavi'de yaşadığınızı düşünün.

Sokakta karşılaştığınız her iki kişiden biri, çok önemli bir yol ayrımında, sizin ters yönünüzde yürümüş...

Ve siz, bu kişinin hangisi olduğunu, hiçbir zaman bilemeyeceksiniz!

DEĞİŞMEYEN HARİTA

Referandumda ortaya çıkan Türkiye haritasını ilçeler bazında yeniden oluşturduğunuzda ortaya çıkan tablo hemen hemen aynı. BDP'nin boykot çağrısına uyan seçim çevreleriyle Doğu Anadolu'da 'evetler' açık ara önde. 'Hayır'lar yine kıyı şeridinde yoğunlaşırken, 'evet-hayır'ın birbirine çok yakın çıktığı ilçeler ağırlıklı olarak batı bölgelerinde.

FERHAT BORATAV:CNN TÜRK Yayın Danışmanı